

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра новітньої історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Повсякденне життя населення в УСРР 1920-
1930-ті рр.

для студентів

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>032 Історія та археологія</u>
освітній рівень	<u>Перший (бакалаврський)</u>
освітня програма	<u>Історія України та культурна антропологія (з поглибленим вивченням іноземних мов)</u>
вибірковий блок	<u>Історія України в новітню добу: людина, суспільство, держава</u>
вид дисципліни	<u>вибіркова</u>

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>5</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладач: Пижик Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 20 ~~20~~ / 20 ~~20~~ н.р. « 08 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 ___ / 20 ___ н.р. (_____) « ___ » 20 ___ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Пижик Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України

_____
(підпис)

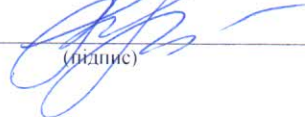
(Андрій ПИЖИК)
(ім'я та прізвище)

Протокол № 11 від « 29 » червня 20 21 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » серпня 20 21 року № 7

Голова науково-методичної комісії

_____
(підпис)

(Наталія ТЕРЕС)
(ім'я та прізвище)

1. Мета дисципліни – сформувати сучасні уявлення про особливості повсякденного життя населення в Українській СРР у 1920-1930-х рр.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* історичний термінологічно-понятійний апарат; основні принципи і методи історичного пізнання; особливості історичного процесу в Україні у першій половині ХХ ст.

2. *Вміти* самостійно поглиблювати свої знання шляхом пошуку й опрацювання історичних джерел з актуальної наукової проблеми; визначати роль об'єктивних та суб'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Після поразки Української революції 1917-1921 рр. і встановлення радянської влади на частині українських земель розпочався період творення «нового» суспільства. Ідея формування «нової» людини проголошена більшовицькими ідеологами стала стратегічним завданням внутрішньої політики в радянській державі. 1920-ті роки в історії УСРР стали часом становлення нового радянського повсякдення в умовах реалізації більшовиками нової економічної політики і політики коренізації. В 1930-х рр. на фоні становлення тоталітарної системи, здійснення індустріалізації та колективізації відбулися суттєві зміни в повсякденному житті населення.

Повсякденне життя надзвичайно багатогранне і охоплює різні сфери від економіки, політики, родини, соціальних стосунків, культурних інститутів до побуту, дозвілля різних верств, девіантної поведінки окремих людей.

4. Завдання (навчальні цілі) - здатність здійснювати характеристику особливостей повсякденного життя суспільства в УСРР на макро і мікрорівнях, аналізувати явища і події повсякдення людей; формування вмінь студентів системно й історично аналізувати вплив економічних, соціальних, політичних і культурних процесів на повсякденне життя; пошук та узагальнення інформації з різних аспектів повсякдення; пошук взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в історії повсякдення.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати періодизацію і характерні риси окремих етапів історії УСРР/УРСР	Лекція	Підсумкова контрольна робота, набрання 60% балів	5%
1.2	Знати основні елементи історії повсякдення	Лекція	Підсумкова контрольна робота, набрання 60% балів	5%
1.3	Знати найважливіші факти, події та процеси в повсякденному житті населення в УСРР	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей	20%
2.1	Вміти виявляти вплив суспільно-політичних, соціально-економічних та національно-культурних процесів на повсякденне життя в УСРР/УРСР	Лекція	Підсумкова контрольна робота, набрання 60% балів	5%
2.2	Вміти використовувати різні джерела і наукову літературу з історії повсякдення	Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів	15%

2.3	Вміти досліджувати життя та діяльність конкретних людей у контексті їхньої історичної доби	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей	10%
2.4	Вміти аналізувати вплив діяльності органів державної влади на повсякденне життя в УСРР/УРСР	Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів	15%
2.5	Вміти з'ясувати взаємозв'язок між історичними процесами, окремими подіями та повсякденням	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота (тест), 60% правильних відповідей	10%
2.6	Вміти виявляти та інтерпретувати джерела інформації з історії повсякдення	Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів	10%
4.1	Виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків до історії повсякдення в УСРР/УРСР	Лекція	Підсумкова контрольна робота, набрання 60% балів	5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	4.1
Програмні результати навчання										
Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії	+	+	+				+	+		+
Знати особливості суспільно-політичних та національно-культурних процесів в радянській Україні за доби тоталітаризму	+			+	+	+				
Знати найважливіші події та аналізувати процеси державотворення в сучасній Україні	+	+	+	+					+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Самостійна робота Творче завдання (есе): РН2.2, РН2.4, РН2.6 - 40 балів/24 бали*.

2. Самостійна робота (тест): РН1.3, РН2.3, РН2.5 — 40 балів/24 бали.

3. Підсумкова контрольна робота: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН4.1 — 20 балів/12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Обов'язковою умовою для отримання заліку є написання студентом підсумкової контрольної роботи і виконання творчого завдання.

- Студент, який не набрав 60 балів за результатами семестрового оцінювання, не склав залік і йому у відомість проставляється оцінка «не зараховано».

Для складання заліку під час перескладання, яке призначається відповідно до затвердженого деканатом графіку, студент має відпрацювати викладачу ті види семестрового оцінювання на яких не

набрав мінімальної кількості балів (контрольна робота, пропущені чи з незначною кількістю набраних балів семінарські заняття, есе). У разі якщо студент не отримав залік під час перескладання викладачу, відбувається перескладання комісії. Для перескладання на комісії студенту пропонується перелік запитань та завдань, які мають перевірити всі результати навчання за даною дисципліною.

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання студентів відбувається впродовж семестру.

Загальна сума балів – 100 балів

Самостійна робота (тест)	Самостійна робота (Індивідуальне творче завдання)	Підсумкова контрольна робота
40 балів (максимум)	40 балів (максимум)	20 балів (максимум)
24 балів (мінімум)	24 балів (мінімум)	12 балів (мінімум)

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми дисципліни в цілому, так і окремих розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі тестування, яке здійснюється наприкінці листопада на одній із лекцій і виконанні індивідуального творчого завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи у тестовій формі (від 0 до 40 балів):

20 запитань

- а) вірна відповідь на одне запитання – 2 бали;
- б) невірна відповідь – 0 балів.

Індивідуальне творче завдання. Підготовка презентації - до 40% балів.

Вимоги до есе:

- самостійність у викладі матеріалу;
- використання візуальних матеріалів;
- визначений термін виконання – до 1 грудня;
- надсилати презентацію на електронну адресу pyzhyk@knu.ua

Структура презентації	Бали
Актуальність обраної теми та мета	до 5 балів
Виклад основного матеріалу	до 20 балів
Використання історичних джерел	до 10 балів
Узагальнення	до 5 балів

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА - до 20% балів.

Предметом підсумкової контрольної роботи студентів є знання студентами періодизації і характерних рис окремих етапів історії УСРР в 1920-х-1930-х рр., основних елементів історії повсякдення; вміння інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел; обґрунтування рішень, що дозволяють виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків до історії повсякдення в УСРР.

Перевірка результатів навчання здійснюється під час письмової контрольної роботи, яка містить 2-а теоретичні запитання, що потребують розгорнутої відповіді.

Підсумкова контрольна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів.

Відповідь на **теоретичне запитання** оцінюється від 0 до 10 балів відповідно до наступних

критеріїв:

- глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання – **9-10 балів**;
- розкриття питання з фактологічною аргументацією – **7-8 балів**;
- неповне розкриття питання – **4-6 балів**;
- висвітлення окремого аспекту питання – **1-3 бали**;
- відсутність відповіді з питання – **0 балів**.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№	Назва лекції	Кількість годин	
		Лекції	Самостійна робота
1.	Вступ. Предмет та завдання курсу. Історіографія. 1920-1930-ті рр. в історичній пам'яті українців.	2	
2.	Тема 1. Суспільно-політичні, соціально-економічні та національно-культурні процеси в УСРР-УРСР у 1920-1930-х рр.	2	4
3.	Тема 2. Творення «радянського» способу життя та «нової» радянської людини.	2	5
4.	Тема 3. Місце і роль жінки в радянському суспільстві.	2	5
5.	Тема 4. Шлюб та сім'я в радянській Україні.	2	5
6.	Тема 5. «Щасливе» дитинство в УСРР-УРСР.	4	8
7.	Тема 6. Новий побут мешканців міст і сіл.	2	6
8.	Тема 7. Рівень життя населення. Джерела існування.	2	5
9.	Тема 8. Медична допомога та соціальне забезпечення.	2	5
10.	Тема 9. Дозвілля в радянській державі.	2	5
11.	Тема 10. Фізична культура і спорт.	2	5
12.	Тема 11. Девіантна поведінка та боротьба із нею.	2	5
13.	Тема 12. Повсякдення національних меншин.	1	2
	Контрольна робота (тест)	1	
	Підсумкова контрольна робота	2	
	Всього за семестр	30	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

9. Рекомендована література та джерела:

Основна:

1. Колесник В.Ф., Пижик А.М. Україна в 1920-1930-ті роки. Навчальний посібник з грифом МОН України. - К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. - 311 с.

2. Коляструк О.А. Інтелігенція УСРР у 1920-ті роки: повсякденне життя: монографія / О. А. Коляструк ; відп. ред. Даниленко В. М. ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Вінниц. пед. ун-т ім. М. М. Коцюбинського. - Х. : Раритети України, 2010. - 385 с.
3. Мовчан О.М. Повсякденне життя робітників УСРР. 1920-ті рр.: [монографія] / Мовчан О. М. ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К. : Ін-т історії України НАН України, 2010. - 312 с.
4. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921-1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. – [Кн. 1], ч. 1. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 445 с. – (Серія "З історії повсякденного життя в Україні").
5. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. – [Кн. 1], ч. 2. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. - 382 с. – (Серія "З історії повсякденного життя в Україні").
6. Прилуцький В. І. Молодь України в умовах формування тоталітарного ладу (1920-1939) / В. І. Прилуцький; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К.: [б.в.], 2001. -250с.
7. Рябченко О. Л. Студенти радянської України 1920-1930-х років: практики повсякденності та конфлікти ідентифікації [Текст] : монографія / О. Рябченко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х. : ХНАМГ, 2012. - 455, [16] с.
8. Суспільство і влада в радянській Україні років непу (1921-1928): колект. монографія / [Л. В. Гриневич та ін. ; відп. ред. С. В. Кульчицький] ; НАН України, Ін-т історії України. - Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015 . - Т. 1. - 2015. - 655 с.; - Т. 2. - 2015. - 598 с.
9. Українське радянське суспільство 30-х рр. ХХ ст.: нариси повсякденного життя / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2012. – 786 с. – (З історії повсякденного життя в Україні).
10. Якубова Л. Повсякденне життя етнічних меншин радянської України у міжвоєнну добу / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2011. – 339 с. – (З історії повсякденного життя в Україні).

Додаткова:

1. Бондар-Терещенко І. У задзеркалі 1910-30-их років / Ігор Бондар-Терещенко. - К. : Темпора, 2009. - 519 с.
2. Борисенко М.В. Житло та побут міського населення України у 20-30-х роках ХХ століття / Мирослав Борисенко. - Вид. 2-ге, допов. та переробл. - К. : Стило, 2013. - 267 с.
3. Волосник Ю.П. Нова буржуазія України та розвиток приватнопідприємницької діяльності на фінансовому ринку в роки непу / Ю. П. Волосник ; Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. - Х. : НМЦ "СД", 2002. - 383 с
4. Ганжа О.І. Українське селянство в період становлення тоталітарного режиму (1917-1927 рр.). – К., 2000. – 208 с.
5. Дорошко М.С. Номенклатура: керівна верхівка Радянської України (1917-1938 рр.): монографія / М. С. Дорошко. - К. : Ніка-Центр, 2008. - 368 с.
6. Іщенко І.В. Проблема боротьби з соціальними аномаліями в українському селі періоду непу (1921– 1928 рр.) (за матеріалами Півдня України) // Питання аграрної історії України та Росії: Матеріали четвертих наук. читань, присвячених пам'яті Д.П.Пойди.– Д., 2002.– С.156 – 161.
7. Киридон А.М. Час випробувань: держава, церква і суспільство в радянській Україні 1917 – 1930 х років. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. – 384 с.
8. Кузнець Т. Повсякденне життя радянських міст 1920–1930-х років. // Літопис Волині, 2021. - №22. - С. 51-56. <http://www.litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/172>
9. Лазуренко В.М. Український фермер в добу НЕПу: монографія / В. М. Лазуренко, В. Є. Паскаленко. - Черкаси : Вертикаль, 2011. - 345 с.

10. Лахач Т.О. Держава і сім'я: регламентація суспільного життя в радянській Україні в 1930-х роках / Т.О. Лахач // Історична пам'ять. – Полтава, 2007 – № 1. – С. 125 – 137.
11. Лукашевич О. Житло як один з основних критеріїв якості повсякденного життя українського селянина 20-х рр. ХХ ст. // Проблеми історії України: Факти. Судження. Пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – К.: Інститут історії України НАН України, 2004. – Вип. 12. – С. 257-277.
12. Любавський Р. Повсякденне життя робітників Харкова в 1920-ті – на початку 1930-х років. – Харків: Раритети України, 2016. – 225с.
13. Рибак І.В. Повсякденне життя подільського селянина в доколгоспний період (1921-1928 рр.): монографія / І. В. Рибак ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Центр дослідж. історії Поділля. - Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2012, Абетка. - 163 с.
14. Скубій І. Споживання у радянському місті у 1920–1930-х рр.: між ідеологією та повсякденністю // Український історичний збірник, Вип. 19, 2017 – С. 230-239.
15. Смирнов В. М. Соціальна політика в Україні в період НЕПУ. Взаємовідносини влади і суспільства в сільській місцевості: монографія / Смирнов В. М. - Х. : Харків юридичний, 2010. - 294 с.
16. Степанчук Ю.С. Студентство у соціальній структурі населення України у 1920-ті рр. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету / За заг. ред. проф. Григорчука П. С. – Вип. 8. Серія: Історія. – Вінниця, 2004. – С. 177-180.
17. Сушко О.О. Непмани: соціально-історичний тип приватних підприємців в УСРР (1921-1929) / О.О. Сушко; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2003. - 94с
18. Тарапон О. Процеси урбанізації та їх вплив на повсякденне життя міського населення України 1920-1930-х рр. / О. Тарапон // Наукові записки з української історії. - 2012. - Вип. 31. - С. 46-52.
19. Тимошенко Ю. О. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20-40-ві роки ХХ ст. / Юрій Тимошенко ; Нац. акад наук України, Ін-т історії України, Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. - Київ : Інтерсервіс, 2014. - 445 с.
20. Шарпаций В.Г. Соціальне забезпечення в УРСР (20-30-ті роки ХХ ст.) / В. Г. Шарпаций. - К.: Ніка-Центр, 2006. - 268 с.

10. Додаткові ресурси:

1. <http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України
2. <http://history.org.ua/> - Інститут історії України НАН України